

5. Шигонська Н. В. Толерантність як складова професійної взаємодії медичних працівників / Н. В. Шигонська // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво». – Луцьк, 2013. – Вип. № 11. – С. 162-167.

УДК: 378. 091. 33 : [61 + 615]

Кайдалова Л. Г., Науменко Н. В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків
ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ В
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ І МЕДИЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті обґрунтовано особливості використання особистісно-орієнтованої технології навчання в професійній підготовці фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей. Доведено актуальність означеної проблематики у вирішенні завдань сучасної вищої освіти в Україні. З'ясовано підходи до організації навчання майбутніх фахівців охорони здоров'я за особистісно-орієнтованим принципом та визначено їхній вплив на саморозвиток, самовдосконалення і формування професійно значущих та особистісних якостей майбутніх фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей.

Ключові слова: професійна підготовка, фахівці охорони здоров'я, особистісний підхід, освітні технології, особистісно-орієнтована технологія навчання.

В статье обосновано особенности использования личностно-ориентированной технологии обучения в профессиональной подготовке специалистов фармацевтических и медицинских специальностей. Доказано актуальность указанной проблематики в решении задач современного высшего образования в Украине. Установлено подходы к организации обучения будущих специалистов здравоохранения по личностно-ориентированному принципу и определено ее влияние на саморазвитие, самосовершенствование и формирование профессионально значимых и личностных качеств будущих специалистов фармацевтических и медицинских специальностей.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, специалисты здравоохранения, личностный подход, образовательные технологии, личностно-ориентированная технология обучения.

The article provides substantiation for the peculiarities of use of the personal-oriented training technology in the occupational training of professionals in pharmaceutical and medical specialties. Topicality of the aforesaid problematic in solution of tasks of the modern higher education in Ukraine is evidenced. Approaches to arrangement of training for the future health care professionals under the personal-oriented principle are ascertained and their effect on self-development, self-improvement and formation of the significant and personal qualities of the future professionals in pharmaceutical and medical specialties is specified.

Key words: occupational training, health care professionals, personal approach, educational technology, personal-oriented training technology.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні висувають високі вимоги до рівня професійної підготовки конкурентоспроможних і компетентних фахівців фармацевтичних та медичних спеціальностей, здатних до ефективної праці за спеціальністю відповідно до європейських стандартів.

Медична і фармацевтична освіта в Україні має перейти на особливий інноваційний підхід у підготовці фахівців охорони здоров'я, який гарантує створення комфортних умов для особистісного та професійного розвитку здобувачів освіти, формування нового мислення, нового бачення змісту життя і майбутньої професії. Проблема особистісно-орієнтованої технології навчання в процесі підготовки майбутніх фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей набуває актуальності. Особистісно-орієнтоване навчання спрямоване максимально виявляти власні можливості до навчання, самовдосконалення, самоосвіти, сприяти розвитку значущих професійно важливих та особистісних якостей; формувати позитивну мотивацію творчого ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Огляд останніх досліджень і публікацій з проблеми. Аналіз зарубіжної та вітчизняної наукової літератури досліджуваної проблеми показав, що різні аспекти особистісно-орієнтованого навчання в закладах загальноосвітньої та вищої школи висвітлені в працях психологів і педагогів, серед яких Г. Балл, І. Бех, О. Бондаревська, Г. Касен, С. Кульневич, О. Пехота, С. Подмазін, В. Рибалка, В. Сериков, А. Хуторський, І. Якиманська та ін. [1-8]. Науковці розглядають основні принципи особистісно-орієнтованого навчання, а саме: співробітництва та діалогічної взаємодії (О. Савченко), навчальної рефлексії, індивідуальної освітньої траєкторії (С. Подмазін) [6]. Окремі аспекти особистісно орієнтованого навчання та виховання студентів закладів вищої освіти представлені в роботах Р. Гришкової [3].

Зокрема Г. Касен виділяє ряд методологічних підходів особистісно-орієнтованого навчання до професійної освіти: гуманістичний – розкриття та розвиток особистості, її реалізація, особистісний – реалізація суб'єктної позиції майбутніх фахівців, сприяння особистісному росту, створення умов для прояву особистісних здібностей, компетентнісний – розкриття його сутності, властивостей та ознак компетенцій, видів компетенцій, комплексний – професійний розвиток фахівців у навчальній та науково-дослідній діяльності, технологічний – як спрямованість на результативність, алгоритмічність та ефективність всіх процесів [5].

Особливості особистісно-орієнтованого навчання в підготовці фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей не знайшли достатнього відображення в наукових дослідженнях і потребують подальшого теоретичного й експериментального пошуку.

Формулювання завдань дослідження. Метою статті є висвітлення теоретичних і практичних аспектів упровадження технології особистісно-орієнтованого навчання в освітній процес підготовки фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Упровадження інновацій у професійну підготовку фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей зумовлене інтеграцією медичної та фармацевтичної освіти в європейський простір. Серед основних завдань є не тільки формування компетентностей, знань, умінь та навичок, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності, а й формування соціально затребуваної особистості з широким світоглядом і високим рівнем культури, здатної до самопізнання, самовизначення, професійного росту, розвитку рефлексивних здібностей, самореалізації та встановлення гармонійних стосунків із людьми, що передбачають здатність розуміти взаємини людей, адекватно сприймати ситуацію спілкування.

Таким чином, очевидно те, що в професійній підготовці фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей виникає проблема формування не тільки професійно важливих, а й особистісних якостей фахівця, які характеризують мотиваційну, емоційну, інтелектуальну, волюву й інші сторони особистості фахівця охорони здоров'я.

Зважаючи на вищевикладене, реалізувати завдання професійної підготовки фахівців охорони здоров'я допомагає цикл психолого-педагогічних дисциплін, які викладаються на кафедрі педагогіки та психології Національного фармацевтичного університету та спрямовані на формування компетентностей, професійно важливих якостей особистості фахівця, компонентами яких є: уміння спілкуватися з різними людьми, уміння слухати; розв'язувати конфлікти; навчатися протягом життя, самостійно знаходити й опрацьовувати інформацію; уміння самостійно приймати рішення в різних ситуаціях; бути гуманними, людяними, доброзичливими, поважати інших людей [4].

На кафедрі педагогіки та психології Національного фармацевтичного університету викладаються такі психолого-педагогічні дисципліни: вступ до фаху (основи психології та міжособове спілкування), основи професійної психології, педагогіка та психологія вищої школи, психологія спілкування, педагогіка та методика викладання у вищій школі з педагогічною практикою, основи педагогіки. Навчальні програми психолого-педагогічних дисципліни визначають навчальний зміст, який є значущим для професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей, ураховуючи предметно-орієнтований та практично-орієнтований підходи на заняттях із метою формування відповідних компетентностей та професійно важливих і особистісних якостей.

Метою вивчення дисциплін «Основи педагогіки» (спеціальність «Фармація»), «Педагогіка та методика викладання у вищій школі з педпрактикою» (спеціальність «Лабораторна діагностика») є формування педагогічної компетентності майбутніх фахівців із питань, пов'язаних із педагогічними особливостями організації професійної діяльності, озброєння сучасними освітніми формами, методами і технологіями; формування інтересу й готовності до самостійного пізнання проблем навчання, виховання і розвитку, постійної самоосвіти та самовдосконалення тощо.

Процес викладання психолого-педагогічних дисциплін урахує особливості майбутньої професійної діяльності. Майбутні фахівці оволодівають компетентностями і якостями загального педагогічного аналізу розвитку особистості; застосування сучасних технологій навчання; використання методів та засобів навчання та виховання; визначення актуальних потреб самовиховання і шляхів його здійснення; самоорганізації в навчанні, здійснення самоконтролю і педагогічної самокорекції [4].

Використання особистісно-орієнтованої технології навчання в процесі професійної підготовки фахівців фармацевтичних та медичних спеціальностей сприяє формуванню і розвитку особистості як найвищої цінності, навколо якої ґрунтуються всі інші суспільні цінності. У центрі освітнього процесу знаходяться права, інтереси, потреби та можливості особистості незалежно від індивідуальних особливостей.

На думку В. Серикова, особистісно-орієнтоване навчання не ставить за мету формування особистості із заданими попередньо якостями, воно лише «... створює

умови для повноцінного виявлення і, відповідно, розвитку особистісних функцій суб'єктів освітнього процесу» [7].

Як зазначає С. Вітвицька, технологія особистісно-орієнтованого навчання дає можливість здобувачеві освіти краще функціонувати як особистості. Він має щоразу відчувати, що зустріч із викладачем відкриває для нього нові можливості як щодо емоційних вражень, так і щодо спілкування та вільної поведінки. Особистісно-орієнтовані технології створюють, по-перше, простір для прояву особистих здібностей і можливостей, по-друге, в такому освітньому середовищі особисті проблеми майбутніх фахівців вирішуються для них найбільш психологічно оптимально. Це означає, що студент не зазнає таких дій педагога, за яких буде принижена його гідність. Навпаки, будь-яка життєва колізія завжди виступатиме приводом для утвердження гідності студента [2].

Ознаками особистісно-орієнтованої технології навчання є усвідомлення здобувачами освіти цілей заняття, активізація пізнавальної діяльності майбутніх фахівців, використання суб'єктивного досвіду, організація критичного мислення, надання свободи вибору варіантів завдань, способів їх виконання, форм звіту за результати роботи.

Одним із засобів реалізації технології особистісно-орієнтованого навчання є використання інтерактивних методів навчання під час семінарських і практичних занять.

Так, під час вивчення дисципліни «Основи педагогіки» на семінарському занятті з теми «Розвиток особистості як педагогічна проблема» майбутнім фахівцям спеціальності «Фармація» було запропоновано, об'єднавшись у групи, підготувати проекти «Особливості розвитку особистості та їх урахування у підходах до навчання» і «Роль особистісної активної діяльності в розвитку». Захистивши проекти перед групою та надавши на розсуд опонентів факти, аргументи і приклади, студенти мали виконати завдання та відповісти на запитання «Які спільні фактори визначальні для обох проблем?», підбиваючи тим самим підсумок усебічному гармонійному розвитку особистості. Отже, відбувалась актуалізація міждисциплінарних зв'язків у процесі фахової підготовки, більш повна реалізація взаємозв'язків теорії та практики з урахуванням власного суб'єктивного досвіду, підвищення рівня засвоєння знань, умінь і навичок, підвищення активності студентів, посилення ролі самоосвіти, самонавчання, цілеспрямованого формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців.

Ще одним, на нашу думку, цікавим елементом технології особистісно-орієнтованого навчання є метод критичного мислення «Шість капелюхів до Боно», суть якого полягає в тому, щоб під час вирішення проблемного питання або розв'язання професійної ситуації розглянути предмет обговорення під різними кутами, що сприяє розвитку уважності, творчості, бачення повноти картини. Майбутні фахівці фармацевтичних і медичних спеціальностей вчать вирішувати ситуації без конфліктів та суперечок, тому як приймають різні ролі, суть яких визначається кольором капелюха. Саме формування цих умінь та якостей здійснювалось під час вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка і методика викладання у вищій школі» з теми «Проблеми та стратегії розвитку вищої освіти в Україні та світі». Студентам спеціальності «Лабораторна діагностика» було запропоновано порівняти і визначити переваги, недоліки та перспективи розвитку вищої освіти в Україні. Після обговорення проблеми методом «Шести капелюхів» студенти зазначили, що дискусія, яка була побудована таким чином, здатна не

тільки привернути увагу, а й зробити процес розв'язання проблеми ефективнішим. Майбутні фахівці опрацьовували питання з різних позицій, приділяючи увагу емоціям, аналізу позитивних і негативних аспектів, генерації нових ідей.

Цей метод дозволив замкненим і сором'язливим особистостям проявити себе в загальному обговоренні, не соромлячись власних думок, навіть коли вони не збігаються з думкою інших, говорячи під впливом одного з капелюхів, а не від себе. Майбутні фахівці вчилися концентрувати свою увагу та переключати її з одного виду інформації на інший, що сприяло формуванню вмінь вирішувати складні професійні завдання.

Висновки дослідження і перспективи. Отже, особистісно-орієнтоване навчання в підготовці фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей сприяє формуванню педагогічних, психологічних, комунікативних компетентностей та професійно важливих якостей. Досвід кафедри педагогіки та психології НФаУ з використання технології особистісно-орієнтованого навчання підтвердив, що застосування особистісно-орієнтованих завдань у освітньому процесі забезпечує різнобічний розвиток особистості майбутнього фахівця охорони здоров'я й формування високоосвіченої, культурної людини, яка спроможна гармонійно існувати в умовах полікультурного світу і компетентно здійснювати професійну діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Виховання особистості : У 2 кн. : Кн. 2 : Особистісно орієнтований підхід : науково-практичні засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 344 с.
2. Вітвицька С. С. Особистісно орієнтоване виховання студентів у вищих навчальних закладах освіти // Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 50-78.
3. Гришкова Р. О. Педагогічні умови реалізації особистісно орієнтованого навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей вищих закладів освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Гришкова Р. О. ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2000. – 20 с.
4. Кайдалова Л. Г. Професійна підготовка фахівців фармацевтичного профілю у вищих навчальних закладах : монографія / Л. Г. Кайдалова. – Х. : НФаУ, 2010. – 364 с.
5. Касен Г. А. Личностно-ориентированный, проектный и проблемно-ориентированный подходы в обучении: методические рекомендации / Г. А. Касен, А. К. Мынбаева, З. М. Садвакасова. – Алматы : Қазақ университеті, 2013. – 78 с.
6. Подмазін С. І. Особистісно орієнтована освіта (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософ. наук : спец. 09.00.03 / Подмазін С. І. ; Дніпропетр. нац. ун-т. – Д., 2006. – 34 с.
7. Сериков В. В. Личностно-ориентированное образование / В. В. Сериков. – Педагогика. – 1994. – № 5. – С. 16–21.
8. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2. – С. 31 – 41.

УДК 811.161.1:811.124

Капітула Л. С.

**Учреждение образования «Белорусский государственный
медицинский университет», Минск**

СЕМАНТИЧЕСКАЯ СООТНЕСЕННОСТЬ КЛИНИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ СО ЗНАЧЕНИЕМ «РАЗРЕЗ», «РАССЕЧЕНИЕ», «ВСКРЫТИЕ» В РУССКОМ И ЛАТИНСКОМ ЯЗЫКАХ

У статті розглянуто результати порівняльного аналізу клінічних термінів зі значенням «розріз», «розтин», «секція», а також семантичний зв'язок і